På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (første afdeling)

1) **Sagsøgte frifindes.**

2) **De sagsøgende selskaber betaler sagens omkostninger.**

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 13. november 1984.

Justitssekretæren
efter bemyndigelse

H. A. Rühl

Ekspeditionssekretær

G. Bosco

Formand for første afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT G. F. MANCINI FREMSAT DEN 17. MAJ 1984 [1]

Høje Domstol.

1. To hollandske virksomheder har anlagt sag ved Domstolen om de samme spørgsmål med påstand om annullation af beslutninger, ved hvilke det blev fastslået, at der ikke var grundlag for godtgørelse af told. Tvisterne drejer sig først og fremmest om fortolkningen af artikel 13 i Rådets forordning nr. 1430 af 2. juli 1979 (EFT L 175 af 12. 7. 1979, s. 1), som Domstolen tidligere og sidst i dom af 15. december 1983 i sag 283/82,

1 — Oversat fra italiensk.

Schoellershammer mod Kommissionen (Sml. 1983, s. 4219) har haft at gøre med. I nærværende sag kræves der en afgørelse af, om en speditørs opnåelse af godtgørelse i god tro på grundlag af dokumenter, der er blevet udleveret ham af kunderne, og som senere har vist sig at være forfalskede, udgør et sådant særligt, atypisk forhold, som ifølge nævnte bestemmelse muliggør godtgørelse.

Virksomhederne Van Gend & Loos og Expeditiebedrijf Wim Bosman BV, der er hjemmehørende henholdsvis i Utrecht og 's-Heerenberg i Nederlandene, er speditørfirmaer og virker som toldklarerere for deres kunder. Som et led i deres virksomhed anmeldte de til de hollandske myndigheder indførslen af forskellige partier tekstilvarer, for hvilke der blev fremlagt oprindelsescertifikater, der angav Eypten, Marokko og Tyrkiet som oprindelseslande. Visse varer blev derfor fortoldet efter en præferencesats, mens andre fritoges for told. Myndighederne fastslog imidlertid efter en langvarig undersøgelse, at adskillige certifikater var falske, og de pålagde derfor de to virksomheder at betale den ikke-erlagte told. Van Gend & Loos og Bosman indgav derefter begæring om fritagelse for betaling af told til den hollandske finansminister, der på sin side i henhold til den i Kommissionens forordning nr. 1575 af 20. juni 1980 (EFT L 161 af 26. 6. 1980, s. 13), fastlagte procedure, rettede henvendelse til Kommissionen. Kommissionen fastslog herefter, at den godtgørelse, der var blevet begæret, ikke var berettiget. De to virksomheder anlagde hver for sig henholdsvis den 30. maj og den 10. oktober 1983 sag mod Kommissionen med påstand om annullation af de to beslutninger herom, begge af 10. januar 1983.

2. Der bliver i nærværende sag tale om at undersøge to fællesskabsretsakter, nemlig Rådets forordning nr. 1430/79 om godtgørelse af eller fritagelse for import- eller eksportafgifter og Kommissionens forordning nr. 1575/80 om iværksættelse af førstnævnte forordnings bestemmelser.

Ifølge forordning nr. 1430 kan de berørte opnå godtgørelse eller fritagelse for afgifter, der vedrører

a) varer, for hvilke der ikke foreligger toldskyld, eller for hvilke toldskylden er bortfaldet på anden måde end ved erlæggelse af beløbet eller ved forældelse eller af en eller anden årsag er højere end det beløb, som i henhold til lovgivningen skulle opkræves (artikel 2, stk. 1);

b) varer, der ved en fejltagelse er blevet angivet til fri omsætning i stedet for til en anden toldprocedure (artikel 3, stk. 1);

c) varer, som afvises af importøren, fordi de er defekte eller ikke svarer til betingelserne i den kontrakt, på grundlag af hvilken de er blevet indført til Fællesskabet på betingelse af, at disse varer genudføres eller tilintetgøres (artiklerne 5 og 6);

d) varer, for hvilke der foreligger en af de i artikel 10 nævnte særlige omstændigheder, fremdeles under forudsætning af, at importøren forpligter sig til at genudføre eller tilintetgøre dem (artiklerne 10 og 11);

e) andre varer, med hensyn til hvilke der foreligger andre særlige forhold end de typiske i artikel 10 omhandlede, såfremt der ikke foreligger forsømmeligheder eller urigtigheder fra importørens side (artikel 13).

Som tidligere nævnt er det denne sidste kategori, der har interesse i denne sag. Med henblik på fastlæggelsen af de tilfælde, den omfatter, er der fastlagt en særlig procedure (jfr. artikel 9, stk. 2 og stk. 3, i forordning nr. 1798/75); men da der endnu ikke er fastsat nærmere regler til gennemførelse heraf, må man holde sig til, hvad der i forordning nr. 1575/80 er bestemt herom. Der bliver herved tale om fire faser. Den berørte part skal inden en vis frist til det kompetente toldsted indgive en ansøgning, der er vedlagt tilstrækkelig dokumentation til, at ansøgningen kan komme i betragtning (artiklerne 2 og 3); Toldfritagelsesudvalget behandler ansøgningen og afgiver en udtalelse, der indgår i Kommissionens overvejelser ved afgørelsen, »om, ... det særlige forhold berettiger til godtgørelse eller fritagelse« (artikel 5, stk. 1); endelig imødekommer den nationale myndighed begæringen »på grundlag af Kommissionens afgørelse« (artikel 6, stk. 2).

3. Den sagsøgte institution har nedlagt påstand om afvisning af begge sager og har herved givet en dobbelt begrundelse. Den har anført, at den anfægtede akt ikke umiddelbart berører sagsøgerens retsstilling, samt at beslutningerne er blevet anfægtet for sent. Det må nemlig huskes, at enhver fysisk eller juridisk person ifølge artikel 1973 i EØF-traktaten kan indbringe klage over Kommissionens og Rådets retsakter, men kun når to betingelser er opfyldt; der skal nemlig for det første være tale om beslutninger, der retter sig til vedkommende, eller som, hvis de er udfærdiget i form af en forordning eller en beslutning rettet til andre, dog berører vedkommende umiddelbart og individuelt; for det andet må der ikke være forløbet mere end to måneder efter retsaktens offentliggørelse eller meddelelse til klageren eller efter den dag, han har fået kendskab til den.

Kommissionen har i førstnævnte henseende anerkendt, at dens beslutninger berører sagsøgerne *individuelt.* Det må de nødvendigvis gøre, eftersom Kommissionen vedtog dem, efter at der af de nationale myndigheder var blevet fremsat begæring herom. Men den har afvist, at de to beslutninger berører virksomhederne Van Gend & Loss og Bosman *umiddelbart,* for beslutningerne er rettet til medlemsstaterne, og det er over for medlemsstaterne, virksomhederne har fremsat begæring om godtgørelse, ligesom det er medlemsstaterne, der imødekommer eller afviser virksomhedernes begæringer.

Dette synspunkt virker ganske tilforladeligt, men den allerede omtalte artikel 6 i forordning nr. 1575/80 er til hinder for, at der tillægges det betydning. Som tidligere anført er det i denne artikel bestemt, at de nationale myndigheder tager stilling til de indgivne ansøgninger om godgørelse eller fritagelse »på grundlag af Kommissionens afgørelse«. Heraf følger efter min mening, at disse myndigheder ved procedurens afslutning ikke råder over noget skøn, og altså ikke over beslutningsbeføjelser. Det er alene Kommissionen, der er kompetent, og dens beslutninger får således direkte virkning for de berørte privates retsstilling. Domstolens retspraksis ligger på linje hermed, jfr. Domstolens dom af 13. maj 1971, i de forenede sager 41-44/70, Fruit Company mod Kommissionen, Sml. 1971, s. 83; Domstolens dom af 23. november 1971 i sag 62/70, Bock mod Kommissionen, Sml. s. 239; Domstolens dom af 6. marts 1979 i sag 92/78, Simmenthal mod Kommissionen, Sml. 1979, s. 77.

Med hensyn til den anden afvisningsindsigelse sondrer sagsøgte mellem Van Gend & Loos og Bosman. Beslutningen vedrørende førstnævnte firma, hævdes

det, blev meddelt den nederlandske regering den 11. januar 1983, og da man vanskeligt kan forestille sig, at den nederlandske regering først efter to måneder har videresendt den til virksomheden, kan man med en periode på langt over fire måneder mellem førstnævnte dato og datoen for sagsanlægget (den 30. 6.) gå ud fra, at sagen er for sent anlagt. Kommissionens antagelser i så henseende er nu imidlertid forkerte. Firmaet Van Gend & Loos har nemlig fremlagt det brev, hvori finansministeriet meddelte det beslutningen, og dette brev er dateret den 30. marts 1983.

I firmaet Bosman's tilfælde er Kommissionen omvendt gået ud fra sagsøgerens egne udtalelser, hvorefter — som det anføres — den hollandske forvaltning i to sager af samme beskaffenhed skulle have givet firmaerne Van Gend & Loos og Bosman meddelelse på helt forskellige tidspunkter, nemlig henholdsvis den 30. marts og den 10. august, hvilket tilmed for førstnævnte firmas vedkommende skete ved skrivelse fra ministeriet og for sidstnævnte firmas vedkommende gennem en underordnet myndighed (nemlig den inspektør, som import- og forbrugsafgifterne i Lobith sorterer under). Dette er nu efter Kommissionens opfattelse temmelig usandsynligt, således at man kan gå ud fra, at sagen blev for sent anlagt. Kommissionen er muligvis her på rette spor, men der kan alligevel ikke være tale om andet end en mistanke, og en sådan kan ikke give grundlag for afvisning af et søgsmål. Det har Kommissionen i øvrigt også selv anerkendt, idet den har udtalt, at den ganske vist kun »indtil videre« går ud fra, at datoen den 10. august er korrekt (jfr. svarskrift af 15. 11. 1983).

4. Sagsøgerne har vedrørende realiteten gjort gældende, at de anfægtede beslutninger

a) ikke indeholder nogen begrundelse eller i al fald en uklar eller uforståelig begrundelse;

b) er blevet vedtaget på grundlag af usikre kriterier og derfor er i strid med artikel 13, hvorefter godtgørelse og fritagelse alene kan indrømmes i klare, på forhånd fastlagte situationer;

c) ikke indeholder tilfredsstillende oplysninger vedrørende den procedure, der er blevet fulgt, navnlig for så vidt angår høringen af ekspertgruppen, hvilket element således bringes uden for domstolskontrol;

d) ikke tager i betragtning, at de nationale myndigheders skødesløse adfærd har bidraget til at vildlede sagsøgerne;

e) blev vedtaget uden at der blev givet sagsøgerne adgang til forinden at afgive indlæg og fremføre deres synspunkter;

f) blev udstedt som resultat af en procedure, ved hvilken bestemmelserne i artiklerne 5 og 6 i forordning nr. 1575/80 ikke blev overholdt;

g) lader den force majeurebetragtning, der dannede grundlag for begæringerne om godtgørelse, ude af betragtning.

Lad os begynde med den under a) nævnte mangel. Det gøres herved gældende, at de to beslutninger mangler begrundelse eller i al fald giver uklare eller ligefrem uforståelige grunde for afslaget på godtgørelse. I beslutningerne ses der navnlig bort fra de forhold, sagsøgerne har fremdraget for at godtgøre, at de var i god tro, dengang de indgav anmeldelser, som senere viste sig

at være forkerte, altså de svigagtigheder, de var udsat for, da de fra kunderne modtog falske certifikater, samt den omstændighed at de ikke kunne være klar over, at der var tale om forfalskninger, idet der var tale om dokumenter udstedt af tredjelande.

Denne søgsmålsgrund støttes på bestemmelsen i EØF-traktatens artikel 190 »Rådets og Kommissionens ... beslutninger skal begrundes ...«. Domstolen har fortolket bestemmelsen på den måde, at Kommissionen er forpligtet til på en klar og sammenhængende måde at anføre de faktiske og retlige omstændigheder, som udgør grundlaget for beslutningen; der er imidlertid intet til hinder for, at det sker summarisk uden imødegåelse af samtlige de af de berørte parter fremførte indsigelser (jfr. Domstolens dom af 4. 7. 1963 i sag 24/62, Forbundsrepublikken Tyskland mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, s. 407, og som en dom af nyere dato, Domstolens dom af 29. 10. 1980 i de forenede sager 209-215 og 218/78, Van Landewyck m. fl. mod Kommissionen, Sml. 1980, s. 3125).

Lad os herefter vurdere begrundelserne i de anfægtede beslutninger i lyset af disse principper. De indeholdes i tre betragtninger. Først gøres der rede for de faktiske omstændigheder; det konstateres, at toldcertifikaterne efter at være blevet undersøgt efter indleveringen til de kompetente toldsteder har vist sig at være falske, og at de varer, de angår, derfor ikke kan fortoldes under anvendelse af en præferencesats; det tages desuden til efterretning, at sagsøgerne har anført, at de har indgivet anmeldelser uden at være bekendt med eller have formodninger om oprindelsesdokumenternes falskhed (altså i absolut god tro), hvilket også de nationale myndigheder bærer en del af ansvaret for, idet de har undladt at meddele dem, at de havde en mistanke om, at certifikaterne ikke var ægte. Dernæst omtales det, at en ekspertgruppe, bestående af repræsentanter fra alle medlemsstaterne, der er nedsat i toldfritagelsesudvalget, har behandlet de to tilfælde på møder den 26. november og den 8. december 1982.

I den tredje betragtning findes den egentlige virkelige begrundelse for beslutningerne. Deri fastslås det, at toldklarereren, når han handler i eget navn som tilfældet her har været, er direkte ansvarlig over for statskassen for betaling af importafgifter; hertil føjes, at klarererens ukendskab på indleveringsøjeblikket til oprindelsescertifikaternes falskhed ikke udgør »et særligt forhold« i den i artikel 13 forudsatte betydning, og at opnåelse af godtgørelse er betinget af ikke blot god tro hos deklarereren, men også af, at der foreligger et forhold af nævnte beskaffenhed. Endelig bemærkes det, at ordningen vedrørende efterfølgende kontrol vil blive virkningsløs, hvis man imødekommer en begæring om godtgørelse i tilfælde som det foreliggende.

Denne begrundelse angiver efter min mening alle forhold af betydning i det foreliggende tilfælde samt de grunde, i henhold til hvilke beslutningen vedtages. Den opfylder altså på alle punkter de krav, der er opstillet i Domstolens praksis. Sagsøgerne har kritiseret den på to punkter:

a) den går let hen over de særlige forhold, de har henvist til (nemlig at de ikke kendte og ikke kunne få kendskab til, at dokumenterne var forfalskede);

b) der er ikke grundlag for at antage, at ydelse af godtgørelse som hævdet gør efterfølgende kontrol virkningsløs.

Over for det førstnævnte kritikpunkt kan man indvende, at det er uden betydning, også selv om det skulle være i overensstemmelse med sandheden. Jeg har just citeret to domme, hvorefter Kommissionen kan *undlade* at tage stilling til samtlige af den berørte part fremførte argumenter. Det er i al fald utvivlsomt, at Kommissionen i den her foreliggende sag slet ikke har undladt at tage sagsøgernes bemærkninger i betragtning. Den har tværtimod båret sig helt anderledes og — efter min mening — også meget fornuftigt ad. Den har nemlig udtalt, at selv om det af disse bemærkninger fremgår, at sagsøgerne har været i god tro, er dette ikke ensbetydende med, at der foreligger et »særligt forhold«, og at den anden af de i artikel 13 omhandlede betingelser for godtgørelse således ikke er opfyldt.

Det andet kritikpunkt kan jeg tillægge nogen betydning, dels fordi Kommissionens argument er korrekt (det kan ikke afvises, at den efterfølgende kontrol ville blive temmelig overflødig, hvis fritagelse eller godtgørelse ydes til alle, der anvender forfalskede certifikater, når blot de er i god tro), og dels og navnlig fordi dette er blevet fremført *ad colorandum*. For beslutningen som heldhed har det således kun underordnet betydning.

5. Nært sammenhængende med den første indsigelse er indsigelsen om, at artikel 13 i forordning nr. 1430 er blevet overtrådt. Sagsøgerne har anført, at det ifølge denne bestemmelse er en forudsætning, at godtgørelsen eller fritagelsen kun gives i klare, på forhånd fastlagte typetilfælde. I den foreliggende sag har der ikke været tale om nogen fastlæggelse på forhånd, for der findes nemlig ikke almindelige regler, der bestemmer disse tilfælde nærmere, og ej heller i de anfægtede beslutningers begrundelse siges der noget nærmere om de almindelige kriterier, på grundlag af hvilke godtgørelse blev afslået. Også denne søgsmålsgrund skal forkastes.

Jeg har i andet afsnit til dette forslag allerede omtalt, at der endnu ikke er blevet udstedt regler om den nærmere fremgangsmåde i forbindelse med ydelse af godtgørelse og fritagelse i henhold til artikel 13, stk. 1, selv om det udtrykkeligt i stk. 2 i denne bestemmelse er bestemt, at sådanne regler skal fastlægges i henhold til den fremgangsmåde, som er defineret i artikel 9 i Rådets forordning nr. 1798/75 af 10. juli 1975 (EFT L 184 af 15. 7. 1975, s. 1). Heraf følger, at de anfægtede beslutninger ikke på nogen måde lader sig henføre til typetilfælde, der er reguleret ved almindelige, abstrakte regler.

Tilbage står herefter den søgsmålsgrund, hvorefter de nævnte beslutninger ikke angiver de almindelige kriterier for ydelse af eller afslag på godtgørelser. Heller ikke denne grund er holdbar. Ifølge artikel 13 og forordning nr. 1575/80 tilkommer det nemlig Kommissionen efter høring af en ekspertgruppe i hvert enkelt tilfælde at afgøre, om de særlige forhold, der berettiger til godtgørelse eller fritagelse, foreligger. Denne procedure er punktligt fulgt i det foreliggende tilfælde, og ikke mindst takket være begrundelsernes klart inddelte indhold, kan de retsakter, denne procedure tog sigte på, virkelig gøres til genstand for domstolsprøvelse.

6. Sagsøgerne har, idet de også herved har henholdt sig til de to beslutningers begrundelse, gjort gældende, at man ikke deri finder gengivet toldfritagelsesudvalgets udtalelser, og at det således er umuligt at efterprøve, om den sagsøgte institution har overholdt artikel 5 i forordning nr. 1575 samt artikel 190 i

EØF-traktaten. Denne tredje søgsmålsgrund savner ethvert grundlag.

Som tidligere nævnt skal Kommissionen ifølge artikel 5 høre »en ekspertgruppe bestående af repræsentanter for alle medlemsstaterne, der er nedsat i toldfritagelsesudvalget«. Og i traktatens artikel 190 hedder det, at» ... beslutninger skal ... henvise til de forslag og udtalelser, der skal indhentes ...«. Det er derfor korrekt, at de anfægtede beslutninger skulle omtale dette stadium i proceduren. Men det er omvendt ukorrekt, at de ikke indeholder en sådan omtale, for i anden betragtning udtales det ganske klart, at ekspertgruppen to gange har behandlet sagen. Det tilføjes ganske vist ikke, at den også afgav en udtalelse, men det ville være det rene pedanteri, at gøre gældende, at de to retsakter er ugyldige som følge af denne ubetydelige og afgjort utilsigtede undladelse.

7. Den fjerde søgsmålsgrund vedrører de nederlandske myndigheders adfærd. Det gøres gældende, at disse ikke på indleveringstidspunktet kontrollerede oprindelsescertifikaterne for varerne og dermed hos sagsøgerne skabte en velbegrundet overbevisning om, at de nævnte dokumenter var ægte. Det er i strid med princippet om den berettigede forventning, at de samme myndigheder efter at have fastslået, at certifikaterne var forfalskede, rejste krav om betaling af afgifter. Dette synspunkt overbeviser mig ikke. Ifølge Rådets direktiv 696 af 24. juli 1979 (EFT L 205 af 13. 8. 1979, s. 19) om harmonisering af fremgangsmåderne ved varers overgang til fri omsætning, er de betingelser, som toldangivelser skal opfylde for at blive antaget af de kompetente toldsteder, af rent formel art (artikel 6). Heraf kan man slutte, at en godkendelse af sådanne angivelser ikke betinges af undersøgelser af de vedlagte dokumenters ægthed. Og det er ikke alt. Ifølge artikel 10 i samme forordning er nemlig en godkendelse ikke til hinder for, at der efterfølgende udøves kontrol, og der gælder klart nok ingen begrænsninger med hensyn til de følger, denne kontrol kan få for importafgiftsbeløbene.

Af de fællesskabsretlige retskilder fremgår altså klart, at toldstederne med godkendelsen af anmeldelserne ikke på nogen måde tager endelig stilling til, om oprindelsescertifikaterne er ægte. Og det kan alt taget i betragtning ikke godt forholde sig på anden måde. For toldstederne ekspederer et meget stort antal forretninger hver eneste dag, og det gør de af indlysende, kommercielle grunde hurtigt. Det er let forståeligt, at det er absolut umuligt for dem i al almindelighed at gennemføre kontrol med ægtheden på indleveringstidspunktet. Og med disse forhold i erindring er det derfor uforståeligt, at professionelle erhvervsdrivende alene på grundlag af certifikaterne kan nå til den opfattelse, at man kan stole på disses ægthed eller gyldighed, for disse erhvervsdrivende er udmærket bekendt med de forhold, hvorunder toldstederne arbejder.

8. Med den femte søgsmålsgrund gøres det gældende, at sagsøgerne ikke har haft adgang til kontradiktion. De gør gældende, at de i kraft af den procedure, Kommissionen fulgte til sagens oplysning og afgørelse ikke fik adgang til at fremføre deres synspunkter.

Heller ikke dette synspunkt kan jeg tilslutte mig. Som anført i afsnit 2 i dette forslag til afgørelse har de berørte parter på det første stadium i den i forordning nr. 1575 fastlagte procedure adgang til i den til myndighederne overgivne dokumentation at fremføre alle de synspunkter, der taler til støtte for deres ansøgninger. Der kan ikke være tvivl om, at det i den foreliggende sag har forholdt sig således; sagsøgerens synspunkter er i øvrigt gengivet i det dossier, myndighederne overgav til toldfritagelsesudvalget og senere til Kommissionen. Jeg skal i den forbindelse henvise til præmisserne 16 og 17 i Domstolens dom af 17. marts 1983 i sag 294/81, Control Data mod Kommissionen, Sml. 1983, s. 911.

9. Den sjette søgsmålsgrund gælder undladelsen af at overholde de i artikel 5, stk. 2, og artikel 6, i forordning nr. 1575, fastsatte frister. Jeg skal herved erindre om, at Kommissionen ifølge førstnævnte regel skal træffe afgørelse om ansøgningen om godtgørelse eller fritagelse senest tre måneder efter dagen for dens modtagelse af ansøgningen fra vedkommende medlemsstat. I artikel 6 er det dernæst bestemt, at »den ... omhandlede afgørelse meddeles den pågældende medlemsstat hurtigst muligt og i alle tilfælde senest 30 dage efter udløbet af den i artikel 5 omhandlede frist«. Sagsøgerne har gjort gældende, at den sagsøgte institution har sat sig ud over begge disse frister, men det modsatte fremgår af de fremlagte aktstykker.

I begge sager tilgik de af de nederlandske myndigheder behandlede ansøgninger om godtgørelse Kommissionen den 11. oktober 1982, mens beslutningen blev truffet den 10. januar 1983 (altså før den i artikel 5 omhandlede frist var udløbet); beslutningen blev meddelt Nederlandene den næstfølgende 11. maj (det vil altså sige inden for den i artikel 6 omhandlede frist). Og i al fald ville, så vidt jeg kan se, beslutningerne ikke kunne anses for ugyldige, selv om det havde forholdt sig anderledes. Efter min mening — der naturligvis ikke indebærer, at spørgsmålet herefter er afgjort i alle detaljer — kan undladelsen af at overholde en frist i forbindelse med en forvaltningsprocedure ikke gøre den retsakt, der vedtages i denne procedure mangelfuld i det omfang, den medfører, at denne retsakt ikke kan opfylde sit formål. Men dette får ikke betydning for de to frister, vi har at gøre med i denne sag, for de angiver blot de normale terminer for procedurens afvikling, og er altså ikke »præklusive«, men gælder blot »for en ordens skyld«.

10. Den syvende og sidste søgsmålsgrund går ud på, at der foreligger en overtrædelse af fællesskabsreglerne om force majeure. Der udvikles i den forbindelse to betragtninger:

a) de atypiske tilfælde, der er omfattet af artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1430, kan stort set alle bringes ind under force majeure-begrundelsen;

b) force majeure vil i fællesskabsretten ikke sige objektiv, absolut umulighed for så vidt angår en bestemt adfærd.

Som det fremgår af Domstolens dom af 17. december 1970 i sag 11/70, Internationale Handelsgesellschaft (Sml. 1970, s. 235) er der også tale om force majeure i tilfælde, hvor der foreligger helt usædvanlige og upåregnelige forhold, der hindrer de berørte personer i at overholde bestemte adfærdsregler. Det er nu, hævdes det, hævet over enhver tvivl, at sagsøgerne ikke ved at anvende almindelig agtpågivenhed ville have kunnet opdage, at de fra kunderne modtagne dokumenter var forfalskede. De har altså været i en force majeure-situation, der som sådan medfører, at de er uden ansvar, og at ydelsen af godtgørelse bliver retsmæssig.

Dette synspunkt er mere indgående udviklet end de andre søgsmålsgrunde, men også det kan imødegås med en række forskellige uafviselige indsigelser. Den første af disse indsigelser, kan man finde i Domstolens praksis. Domstolen har i en nyere dom vedrørende force majeure-begrebet udtalt, at der må være tale om en »udefra kommende årsag«, hvis virkninger »er i den grad uafvendelige ..., at det bliver umuligt for de pågældende at opfylde deres forpligtelser« (Domstolens dom af 18. 3. 1980 i de forenede sager 154, 205, 206, 226-228, 263 og 264/78, 31, 39, 83 og 85/79, Valsabbia m.fl. mod Kommissionen, Sml. 1980, s. 907, præmis 140). Dette begreb er efter min mening ikke nær så elastisk som det begreb, sagsøgerne har villet påberåbe sig. Og selv om man lægger til grund, at de respektive definitioner er sammenfaldende, finder jeg det udelukket, at anse det for et, som sagsøgerne selv udtrykker det, »usædvanligt og upåregneligt« forhold, at professionelle erhvervsdrivende som Vand Gend & Loos og Bosman modtager falske tolddokumenter. Sandheden er nemlig, at der er tale om en uundgåelig risiko inden for speditørerhvervet, hvor man kan tage højde for den ved omkostningsberegningerne og efter den velkendte grundsætning *cuius commoda eius et incommoda* finder en rimelig begrundelse for de tab, der kan blive tale om.

De erhvervsdrivendes pligt til at betale importafgifterne også i tilfælde, hvor de i god tro har indgivet oprindelsescertifikater, de har nodtaget fra kunderne, og som senere har vist sig at være falske, har desuden en efter min mening adækvat begrundelse deri, at det ville være politisk uantageligt, om det ikke forholdt sig således. For hvis denne pligt ikke bestod, og statskassen således måtte give afkald på at inddrive disse afgifter, ville den tidligere omtalte risiko uberettiget blive overført fra vedkommende gruppe af erhvervsdrivende til hele Fællesskabet. Det er sagsøgerne klar over, og for at få denne overførsel til at tage sig mindre ubehagelig ud, gør de gældende, at den er en nødvendig betingelse for udøvelsen af toldspeditørvirksomhed. Speditørerne tilskyndes uden denne beskyttelse, hævdes det, til at kræve meget højere vederlag eller til at drive virksomhed med stilling som mandatar, således at kunderne bliver ansvarlige over for statskassen, med det resultat, at handelen inden for Fællesskabet udsættes for betydelige hindringer. Dette er nu imidlertid en tendentiøs analyse, for dermed forties det, at risikoen for at få overgivet falske dokumenter er en erhvervsrisiko, der som sådan netop er med til at begrunde, at speditørernes vederlag allerede nu beregnes som tilfældet er.

11. Af samtlige de ovenfor anførte grunde foreslår jeg Domstolen at frifinde Kommissionen for de påstande, virksomhederne Van Gend & Loos og Expeditiebedrijf Wim Bosman BV har nedlagt i de til Domstolens justitskontor henholdsvis den 30. maj og den 10. oktober 1983 indgivne stævninger.

Det bør pålægges sagsøgerne at afholde sagens omkostninger, jfr. den almindelige regel, om at den part, der ikke får medhold i sine påstande, skal betale sagens omkostninger.